

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 127 / 2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vanhuspalvelulain muuttamisesta

Muistiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua muuttamisesta koskevasta hallituksen esityksestä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettua lakia siten, että toteutuneen henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti.

Muistiliiton kanta esitykseen

Muistiliitto ry:n näkemyksen mukaan henkilöstömitoitusta ympärivuorokautisessa hoivassa ei tule alentaa esitettyyn 0,6 työntekijään asiakasta kohden 1.1.2025 lähtien.

Perustelut

1) Asukkaiden tarpeet ympärivuorokautisessa palveluasumisessa

Muistiliitto ry tarkastelee esitystä kohderyhmänsä, muistisairauteen sairastuneiden henkilöiden näkökulmasta. Ympärivuorokautisen palveluasumisen piirissä olevat asiakkaat tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa, vuorokauden ajasta riippumattomatta. He ovat monisairaita ja monin tavoin hauraita.

Ympärivuorokautiseen palveluasumiseen siirrytään aiempaa huonokuntoisempana ja asumisaika hoivakodeissa on lyhentynyt merkittävästi. THL:n tilastoraportin 3/2024 mukaan heikentynyt kognitio, dementia-diagnoosi ja runsas avuntarve arkisuoriutumisessa olivat erityisen yleisiä ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkailla.

2) Oikeus hyvään hoivaan ja turvallisuuteen

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että vähimmäismitoitus 0,6 riittää perustarpeiden toteuttamiseen, mutta vähimmäismitoituksen laskulla 0,6:een on todennäköisesti vaikutusta mahdollisuuksiin tarjota asiakkaiden toimintakykyä ylläpitävää ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaan.

Vanhuspalvelulaki säädettiin aikanaan varmistamaan vanhustenhoivan laatua. Lain 14 §:n mukaan *pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan.*

Hyvän hoidon elementteihin tulee kuulua mm. sosiaalinen vuorovaikutusta, terveyttä ja toimintakykyä edistävä ja ylläpitävä toiminta. Myös eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa (mm. 4.6.2024 EOAK/1345/2023) on otettu kantaa tähän.

Vähimmäismitoituksen laskulla 0,6:een on vaikutusta mahdollisuuksiin tarjota asiakkaiden toimintakykyä ylläpitävää ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Sillä tulee olemaan vaikutuksia myös ympärivuorokautisen hoivapalvelun laatuun ja asiakasturvallisuuteen, asiakkaiden itsemääräämisoikeuden edistämiseen ja kaltoinkohtelun estämiseen. Muistiliiton mielestä hoivan laadusta ei kuitenkaan tule tinkiä taloudellistenkaan haasteiden edessä. Ympärivuorokautinen palveluasuminen ei voi olla paikka, jossa huolehditaan vain ihmisen perustarpeista.

3) Henkilöstön näkökulma

Muistiliitto pitää todennäköisenä, että esitetty heikentäisi henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista ympärivuorokautisen palveluasumisen tehtävissä. Muutos vaikuttaisi negatiivisesti henkilöstön pito- ja vetovoimaan.

4) Muutoksen toimeenpano

Hallituksen esityksen mukaan palveluntuottaja voisi itse alentaa henkilöstömitoitusta ja omavalvonnan keinoin huolehtia siitä, että yksikössä on riittävä ja tarvittaessa vähimmäismitoitusta korkeampi mitoitus. Asiakkaiden tarpeen niin edellyttäessä tulee henkilöstöä olla enemmän kuin lakisääteinen mitoitus. Vanhustenhoivasta 52 % tuotetaan yksityisen palvelutuotannon kautta. Palveluntuottajan oma tarkastelu henkilöstömitoituksen suhteen todennäköisesti edellyttäisi sopimusmuutoksia ostopalvelusopimuksiin ja omavalvonnan sekä hyvinvointialueen valvonnan tehostamista. Tällä on taloudellisia vaikutuksia, jotka tulisi huomioida.

Lopuksi

Muistiliitto tiedostaa, että henkilöstön saatavuuden haasteet ja valtion säästötarpeen. Vanhuspalveluiden tilaa tukee kuitenkin arvioida kokonaisuutena. Merkittäväksi nousee myös kysymys siitä, miten turvataan ihmisarvoinen elämä ympärivuorokautisen hoivapalvelun piirissä elämän viimeisinä vuosina.

Helsingissä 17.10.2024

Katariina Suomu
Muistiliitto ry:n toiminnanjohtaja